

SPORCULARIN İŞ KANUNU KARŞISINDAKİ DURUMU VE SOSYAL GÜVENLİĞİ

1. GİRİŞ

20 nci yüzyılın ilk yarısından sonra ekonomik ve kültürel gelişmeler tüm toplumlar için önemli bir yeri olan sporu endüstriyel bir faaliyete dönüştürmüştür. Sporcuların amatörlükten profesyonelliğe geçişi, sporcuların faaliyetlerini niteliğini de değiştirmiş; önceleri sadece hobi olarak görülen spor daha sonraları bir meslek haline gelmiştir.

Spor faaliyetini yürütenlerin bu faaliyeti profesyonel olarak yapıp yapmadıkları sosyal güvenliğe tabi olup olmadıkları noktasında önem arz etmektedir.

Bu yazımızda sporcuların 4857 sayılı İş Kanunu ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu açısından durumları ele alınacaktır.

2. SPORCULARIN İŞ KANUNU KARŞISINDA DURUMU

4857 Sayılı İş Kanunu'nun amaç ve kapsamı ilk maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre; "Bu Kanunun amacı işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenlemektir."

Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca, sporcular hakkında İş Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça ifade edilmektedir. Buna karşılık, bir spor kulübüne bağlı olarak ve profesyonel şartlarda meslek olarak spor yapan kişiler ile kulüpleri arasındaki ilişkinin hizmet akdi niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

Spor kulüplerinde ücret karşılığı çalışan antrenör, masör, teknik direktör veya idareci gibi sporcu dışındaki diğer kişilerin İş Kanunu'na tabi olduğu, dolayısıyla kıdem ve ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti gibi ödenmeyen alacakları için İş Mahkemelerinde dava açabilecekleri yüksek yargı kararları ile kabul edilmiştir. Zira bu kişilerle spor kulübü arasında işçi-işveren ilişkisi bulunduğu kabul edilmektedir.

Nitekim Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesi, 2010/45651 E., 2010/35814 K., 02.12.2010 tarihli kararında; "Davacı, kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir... İster özel hakem ister genel mahkemede görülsün sporcu ile kulüp arasında alacaklarla ilgili uyuşmazlıkta iş kanunu hükümlerinin uygulanması olanağı bulunmamaktadır. Ancak antrenör, teknik direktör, idareci, masör ve benzeri elemanlar ile kulüpleri arasında çıkan uyuşmazlıklarda, bağlı bulundukları federasyonun özel hükümleri dışında iş kanunu hükümlerinin uygulanmasına engel bir durum yoktur. Davacının voleybol antrenörü olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Doğrudan aktif spor yapmayan, sporcuyu aktif spor yapması için hazırlayan antrenörün İş Kanunu kapsamında işçi olarak kabul edilmesi gerekmektedir...", denilmiştir.

3. SPORCULARIN SOSYAL GÜVENLİĞİ

7405 sayılı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında, "Spor federasyonunun üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar tarafından profesyonel olarak kabul edilen ve mevzuata göre profesyonel faaliyette bulunulmasına izin verilen spor dallarında, bir spor kulübü veya spor anonim şirketine sözleşme ilişkisi ile bağlı biçimde profesyonel olarak spor faaliyetinde bulunulabilir. Bu şekilde müsabakalara katılan sporcu için spor faaliyeti onun esas mesleği kabul edilir", denilerek profesyonel sporcu tanımlanmıştır.

5510 sayılı Kanunu'nun "Sigortalı sayılmayanlar" başlıklı 6 ncı maddesinin (m) bendinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu, bağımsız spor federasyonları tarafından yapılan her türlü gençlik ve spor faaliyetleri ile bu faaliyetlerle ilgili kamp, eğitim ve hazırlık çalışmalarında süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler Kanunun 4 üncü ve 5 inci

maddelerine göre sigortalı sayılmamaktadır, denilerek söz konusu faaliyette bulunanların sigortalılık niteliğinin oluşmasında süreklilik hususu baş unsur haline gelmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 2013/11 sayılı Genelgesinde,

Herhangi bir spor dalını kendisine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayan kişilere profesyonel sporcu denilmekte, bu kişiler kulüplerinin (yani işverenin) gösterdiği yerlerde tespit edilmiş çalışma saatlerine tabi olarak ve işveren veya vekilinin emir ve talimatı altında antrenman ve müsabakalar yaptıklarına, mukabilinde önceden yapılmış anlaşma ile tespit edilmiş ücretleri aldıklarına göre, anılan kimselerin işverenle hukuki ilişkilerinin bir hizmet akdine dayandığı kabul edilmiştir.

Gençleri spora teşvik etmek, gelecek vadeden sporculara sahip çıkmak, belli spor branşlarını güçlendirmek vb. gibi nedenlerden dolayı bazı sporculara, kulüpleri tarafından düzenli ödemeler yapıldığı, yapılan sözleşmelerde aylık ödenecek ücretin asgari ücret veya üzerinde belirlenmesi durumunda, bunların Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacağı aksi halde sigortalı sayılmayacağı, denilmiştir.

Profesyonel spor kulüplerinde, sporcular dışında çalıştırılan antrenör, menajer, teknik direktör, masör ve diğer müstahdemlerin akdi bağlılıkları da aynı nitelikte olduğundan, spor kulüplerince çalıştırılan bu gibi kişiler 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalı sayılacaktır.

Ayrıca aynı Genelgede, "Gençlik ve spor faaliyetlerinde görevlendirilenler Ülkemizde sporun ve spor dallarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Spor Genel Müdürlüğü aracılığı ile yürütülmekte olup tüm spor faaliyetleri bu teşkilatın merkez ve taşra birimleri aracılığıyla yapılamadığından gençlik ve spor kulüpleri, üniversiteler, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak faaliyetlerin büyük bölümü kendi teşkilatı dışında fahri olarak görevlendirilen kişiler aracılığıyla sürdürülmektedir. Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlükleri spor faaliyetlerinde görevlendirilen bu kişilere Bakanlar Kurulunun 23/7/2001 tarihli ve 2001/2863 sayılı Kararı ile kabul edilen 31/8/2001 tarihli ve 24409 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Gençlik ve Spor Hizmetleri Uygulamasında Görevlendirilecekler Ödenecek Ücretlerle İlgili Esaslar" dahilinde ücret ödenmekte, görevlendirilen kişiler bu işleri asli görevlerinden ayrı olarak yürütmekte ve günde en fazla 2 saat, haftada en fazla 8 saat olmak üzere ayda 40 saat çalışabilmektedirler. Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasına 6353 sayılı Kanunla 12/7/2012 tarihinden itibaren ilave edilen (m) bendi Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu, bağımsız spor federasyonları tarafından yapılan her türlü gençlik ve spor faaliyetleri ile bu faaliyetlerle ilgili kamp, eğitim ve hazırlık çalışmalarında süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler hobi amaçlı bu çalışmalarından dolayı sigortalı sayılmayacaklardır.", denilmiştir.

4. PROFESYONEL SPORCULARIN İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU'NDAN YARARLANABİLMESİ

Profesyonel sporcuların sigortalılık niteliklerinin olmaları aynı zamanda 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrası kapsamında da olacağı daha açık bir ifade ile çalışma süresi, prim gün sayısı ve işten çıkış şekli şartlarının yerine gelmesi halinde bu kişilerin işsizlik sigortasından yararlanabilecekleri anlamına da gelmektedir.

5. PROFESYONEL SPORCULARIN 6331 SAYILI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU KARŞISINDAKİ DURUMU

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereğince kamu ve özel sektöre ait tüm işlerde ve işyerlerinde işveren ve işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dahil olmak üzere tüm çalışanların faaliyet kollarına bakılmaksızın iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması gerekir. Profesyonel futbol da bu

¹ Aydın, 2013: 160

yükümlülüklerden istisna edilmemiştir. Dolayısıyla profesyonel futbolcular da 6331 sayılı Kanuna tabidirler. İş sağlığı ve güvenliği çalışanların yaptıkları işten, çalışma koşullarından ve kullanılan araç ve gereçlerden doğabilecek tehlikelere karşı yaşamının ve sağlığının etkin olarak korunmasını ve çalışanların daha sağlıklı ve güvenli çalışabileceği ortamın sağlanmasını ifade eder2.

6. SONUÇ

İş Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca, sporcular hakkında İş Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça ifade edilmiş ise de 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun alt mevzuatında profesyonel sporcu tanımı yapılmış ve profesyonel sporcuların sigortalılık niteliğine haiz oldukları tanımlanmıştır.

5510 sayılı Kanunu'nun "Sigortalı sayılmayanlar" başlıklı 6 ncı maddesinin (m) bendinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu, bağımsız spor federasyonları tarafından yapılan her türlü gençlik ve spor faaliyetleri ile bu faaliyetlerle ilgili kamp, eğitim ve hazırlık çalışmalarında süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler Kanunun 4 üncü ve 5 inci maddelerine göre sigortalı sayılmamaktadır, denilerek söz konusu faaliyette bulunanların sigortalılık niteliğinin oluşmasında süreklilik hususu başat unsur haline getirilerek amatör sporculara ve bu hususta görevlendirilenlere yönelik düzenleme yapılmıştır.

Amatör sporculuk ile profesyonel sporcular arasında da, gençleri spora teşvik etmek, gelecek vadeden sporculara sahip çıkmak, belli spor branşlarını güçlendirmek vb. gibi nedenlerden dolayı bazı sporculara, kulüpleri tarafından düzenli ödemeler yapılması ve yapılan sözleşmelerde aylık ödenecek ücretin asgari ücret veya üzerinde belirlenmesi durumunda, bu kişilerinde 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacağı aksi halde sigortalı sayılmayacağı denilerek ayrıca sınır çizilmiştir.

Profesyonel Sporcuların 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'ndan yararlanması ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereğince iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması konusunda da bir kuşku bulunmamaktadır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

² Bostancı, 2013: 135

